

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน

การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่ครอบคลุมงานทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ในอันที่จะเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ มีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างไรก็ตามถ้าจะมองอย่างกว้าง ๆ ถึงภาระกิจในโรงเรียน หรือในสถานศึกษา โดยทั่วไปแล้วจะมีงานหลักอยู่ 3 ประการ คือ

1. งานวิชาการ
2. งานด้านกิจการนักเรียน
3. งานธุรการ และการบริหารทั่วไป¹

1. งานด้านวิชาการถือว่ามีความสำคัญยิ่ง เปรียบเสมือนหัวใจของสถานศึกษา ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบ เช่นเป็นแขน เป็นขา เป็นหู เป็นตา ฯลฯ เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนฝ่ายวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้²

ลักษณะเด่น ๆ ของงานวิชาการ ได้แก่ การจัดหาครูที่ดีมีความรู้มาสอนให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ การจัดหลักสูตรการจัดตารางสอน การจัดให้มีห้องสมุด เพื่อบริการทางวิชาการ การวัดผลการเรียนการสอน เป็นต้น

2. งานด้านกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารและการนิเทศบรรดากิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในด้านที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน³ ได้แก่ การจัดการแนะแนว การปฐมนิเทศ การให้สวัสดิการต่าง ๆ เช่น การจัดการจราจร การจัดหาอาหารกลางวัน การจัดกิจกรรมนักเรียน (Student Activities) การควบคุมความประพฤติ และการรักษาระเบียบวินัย เป็นต้น

¹ พันธ์ หันนาคินทร์ หลักการบริหารโรงเรียน. หน้า 49 - 50.

² เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ การบริหารกิจการนักเรียน. หน้า 4.

³ ภิญโญ สาธร หลักบริหารการศึกษา. หน้า 298.

3. งานด้านธุรการและบริหารทั่วไป ได้แก่ การบริหารงานสารบรรณ การเงิน พัสดุ อาคารสถานที่ การติดต่อและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2. ขอบเขตของการบริหารกิจการนักเรียน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง บรรดากิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนตั้งแต่เริ่มรับเข้ามาจนกระทั่งนักเรียนออกไปจากโรงเรียน อันได้แก่

1. การคัดเลือกและการรับนักเรียนเข้ามาเรียนในสถานศึกษา
 2. การลงทะเบียนและการเก็บข้อมูลต่าง ๆ
 3. การให้คำปรึกษาแนะแนว
 4. การให้บริการด้านสุขภาพอนามัย
 5. การบริการที่พักอาศัย
 6. การบริการอาหารกลางวัน
 7. การบริการทุนการศึกษา
 8. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ
 9. การควบคุม ดูแล และการรักษาระเบียบวินัย
 10. บริการอื่น ๆ เช่น การปฐมนิเทศ บริการเกี่ยวกับทหาร เป็นต้น
- โอวาร์ด (Ovard) ได้เสนอภาระกิจของการบริหารกิจการนักเรียนไว้ 4 ประการ

คือ

1. งานด้านบริการนักเรียน ได้แก่ การรับสมัครเข้าเรียน การปฐมนิเทศ งานทะเบียนนักเรียน เป็นต้น
2. งานด้านบริการแนะแนว
3. งานด้านกิจกรรมนักเรียน เช่น องค์การนักศึกษา สภานักเรียน ชมรมต่าง ๆ เป็นต้น

4. งานด้านระเบียบวินัย และการควบคุมความประพฤติ

แอทวูด (Atwood) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนที่มหาวิทยาลัยนาซาเรเน (College of the Church of Nazarene) ได้สรุปผลการวิจัยว่า กิจการนักเรียนประกอบด้วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนดังนี้

1. การคัดเลือกและการสรรหานักเรียน (Recruitment)
2. การรับนักเรียนเข้ามา (Admission)
3. การปฐมนิเทศ (Orientation)
4. การลงทะเบียน (Registration)
5. การให้คำปรึกษา (Counselling)
6. การสอนซ่อมเสริม (Remedial)
7. การช่วยเหลือด้านการเงิน (Financial Aid)
8. การบริการที่พัก (Housing)
9. การบริการสุขภาพ (Health Service)
10. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extra Curriculas Activities)
11. องค์การนักศึกษา (Student government)
12. บริการด้านอาหาร (Food service)
13. การนิเทศการศึกษา (Supervision)¹

พินัส หันนาคินทร์ ได้สรุปงานกิจการนักเรียนออกเป็น 4 ประเภทคือ

- ① การจัดกิจกรรมนักเรียน ได้แก่การจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ หลักในการจัดกิจกรรม และการประเมินผลกิจกรรม
- ② การจัดบริการแนะแนว ได้แก่ การจัดบริการต่าง ๆ ของการแนะแนว เช่น แนะแนวการศึกษา แนะแนวอาชีพ และการให้คำปรึกษา เป็นต้น
- ③ การรักษาระเบียบวินัยโรงเรียน ได้แก่ การป้องกัน การแก้ไข และการรักษาระเบียบวินัย เป็นต้น
- ④ บริการอื่น ๆ เช่น บริการสุขภาพอนามัย ตลอดจนบริการที่อยู่อาศัย เป็นต้น² เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ กล่าวว่า ขอบเขตของงานบริหารกิจการนักเรียน สามารถแบ่งออกได้ 4 ประการคือ

1. ภาวะกิจด้านสวัสดิการ (Welfare Function) ภาวะกิจนี้เน้นการให้บริการและสวัสดิการแก่นักเรียนเป็นสำคัญ เช่น

¹ ประดับ นิลพงา การบริหารกิจการนิสิต นักศึกษา หน้า 39 - 41.

² พินัส หันนาคินทร์ บริหารการศึกษา หน้า 49 - 51.

- 1.1 บริการด้านแนะแนว
- 1.2 บริการด้านทุนการศึกษา
- 1.3 บริการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล
- 1.4 บริการด้านอาหาร
- 1.5 บริการด้านจดหมายและไปรษณีย์
- 1.6 บริการด้านรับส่งนักเรียน
- 1.7 บริการเกี่ยวกับการเรียนรักษาดินแดน
- 1.8 บริการเกี่ยวกับศิษย์เก่า เป็นต้น

2. ภารกิจด้านการควบคุม Control Function เป็นภาระหน้าที่ในการควบคุมดูแลระเบียบวินัย และความประพฤติ ซึ่งเรามักจะเรียกว่าฝ่ายปกครอง การบริหารด้านนี้ได้แก่

- 2.1 การรับเข้าเรียน
- 2.2 งานทะเบียน
- 2.3 หอพัก และนักเรียนเดินเรียน
- 2.4 วินัยและการควบคุมความประพฤติ

3. ภารกิจด้านกิจกรรมร่วมหลักสูตร หรือกิจกรรมนักเรียน (Co - curricular Activities) ภารกิจด้านนี้ส่วนใหญ่เป็นงานด้านกิจกรรมนักเรียน เช่น

- 3.1 สโมสรนักเรียน (Student Union)
- 3.2 กิจกรรมที่นักเรียนปกครองกันเอง (Student government) เช่น สภานักเรียน องค์การนิสิตนักศึกษา
- 3.3 กิจกรรมด้านกีฬา ทั้งกีฬาภายใน และกีฬาภายนอกสถาบัน
- 3.4 กิจกรรมด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เช่น ชมรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม หรือประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น
- 3.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม หรือบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เช่น การออกค่ายอาสาพัฒนา ลูกเสือยุวกาชาด เป็นต้น
- 3.6 การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน เป็นต้น

4. ภารกิจด้านการสอน Teaching Function ได้แก่

- 4.1 การปฐมนิเทศ (Orientation)
- 4.2 การสอนซ่อมเสริม (Remedial services)

4.3 การสอนพิเศษ (Tutorial Program)¹

กล่าวโดยสรุป การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึงการบริหารบรรดากิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน แบ่งออกเป็น

1. งานเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน
2. งานด้านปกครอง และรักษาระเบียบวินัย
3. งานด้านบริการ และสวัสดิการต่าง ๆ
4. งานด้านการสอนพิเศษและสอนซ่อม

1. การบริหารทางด้านกิจกรรมนักเรียน

1.1 ความหมายของกิจกรรมนักเรียน

คำว่ากิจกรรมนั้นยังไม่มีปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แต่มีคำว่ากิจการ ซึ่งหมายถึงธุระ การงานที่ประกอบ ส่วนคำว่า กรรม หมายถึง การกระทำการงาน ดังนั้น กิจกรรมจึงหมายถึงการงานที่ประกอบขึ้น หรือการงานที่กระทำขึ้น และกิจกรรมนักศึกษา จึงหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาประกอบขึ้นในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของคำว่ากิจกรรมว่า กิจกรรม หมายถึง การทำงาน กิจกรรมในโรงเรียนจึงหมายถึงการกระทำทุกอย่างในโรงเรียน ซึ่ง อาจจะเป็นทั้งกิจกรรมในหลักสูตร และกิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้น เมื่อนักเรียนมาอยู่ร่วมกัน มีการกระทำต่อกัน มีการวางแผนเพื่อที่จะกระทำ เพื่อความสนุก เพลิดเพลิน เพื่อความเจริญงอกงาม ตลอดจนเพื่อความสงบสุขของสังคม²

ภิญโญ สาธร กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมประกอบ หรือกิจกรรม นอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษากับนักเรียนนอกห้องเรียน (Extra class Activities)³

สมบุญ ทับทิมไทย ได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า หมายถึง กิจกรรมที่สถานศึกษาจัด หรือสถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้เรียนจัดขึ้น เพื่อสนองความสนใจ และ

¹ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ การบริหารกิจการนักเรียน หน้า 12 - 15.

² ประดับ นิลพั่งงา กิจกรรมร่วมหลักสูตร หน้า 3 - 5.

³ ภิญโญ สาธร หลักการบริหารการศึกษา หน้า 228.

ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน นอกเหนือจากหลักสูตรปกติ ไม่มีการให้คะแนนทางวิชาการ และผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมนี้ด้วยความสมัครใจ¹

นพพงษ์ บุญจิตราตุลย์ ได้สรุปว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึงบรรดากิจกรรมประกอบ หรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษากับนักเรียนนอกห้องเรียน จัดขึ้นโดยนักเรียนที่สมัครใจ จะเข้าทำกิจกรรม และดำเนินการเอง โดยความเห็นชอบและสนับสนุนของคณาจารย์ และไม่มีคะแนนใด ๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กเลื่อนชั้น หรือสำเร็จการศึกษา²

วิชัย ราษฎร์ศิริ ได้อธิบายว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีชื่อเรียกว่า กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra Curricular Activities) กิจกรรมร่วมหลักสูตร (Co-Curricular Activities) ปัจจุบันเรียกว่า กิจกรรมนักเรียน (Student Activities) ซึ่งหมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก นอกเหนือจากการเรียนการสอน ตามหลักสูตร³

นอกจากนี้ นักการศึกษาต่างประเทศที่มีชื่อหลายท่าน ได้สรุปความหมายของกิจกรรมร่วมหลักสูตรไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good) ได้ให้ความหมายว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง โปรแกรมและการดำเนินงาน ซึ่งนักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษาจัดขึ้น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ ความสนใจ ทักษะ แต่ไม่มีการให้คะแนน นักเรียนจะต้องหาเงินมาดำเนินการเอง และจะต้องอยู่ในความควบคุม แนะนำของสถานศึกษา การจัดกิจกรรมจะต้องอยู่บนรากฐาน หรือแนวทางที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้⁴

¹ สมบูรณ์ ทับทิมไทย กิจกรรมนักเรียน วารสารแนะแนว หน้า 27.

² นพพงษ์ บุญจิตราตุลย์ หลักบริหารการศึกษา หน้า 38.

³ วิชัย ราษฎร์ศิริ หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา หน้า 38.

⁴ Carter V. Good. Dictionary of Education. pp.562 - 563.

เฮอ์เบอร์ต สตรู๊ป (Herbert Stroup) กล่าวว่ากิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายของนักเรียน โดยมีองค์การในการบริหาร และมีวัตถุประสงค์ในการทำ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อที่จะสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ และส่งเสริมพัฒนาในทุก ๆ ด้าน¹

โรเบิร์ต เฟรดเดอริก (Robert W. Frederick) ได้สรุปว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึงกิจกรรมทั้งหลายในสถานศึกษา ซึ่งนักเรียนมีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ และสถานศึกษายอมรับ และสนับสนุนกิจกรรมเหล่านั้นการเข้าร่วมกิจกรรมนี้จะไม่ผลในการนับเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาผลการศึกษา²

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมนักเรียน หมายถึงกิจกรรมที่นักเรียน นักศึกษา หรือสถานศึกษาจัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านวิชาการ ด้านพัฒนาด้านกีฬา และด้านบริการ เพื่อที่จะสร้างความสนุกเพลิดเพลิน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาทุกคนได้มีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ โดยไม่มีผลของคะแนนเข้าไปเกี่ยวข้องในการตัดสินผลการเรียน

/1.2 ประวัติความเป็นมาของกิจกรรมนักเรียน *

กิจกรรมนักศึกษาเกิดขึ้นเมื่อมีสถาบันการศึกษาชั้นสูงเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม ฉะนั้นเมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันจึงต้องมีระเบียบ กฎเกณฑ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น

กิจกรรมนักศึกษาของยุโรปเกิดขึ้นในสมัยของกรีกและโรมัน เพราะว่าการศึกษาของกรีกและโรมันเจริญก่อนประเทศอื่น นักศึกษาซึ่งไปจากที่ต่าง ๆ จากหลายชาติ จึงเกิดมีการรวมตัวของคนในชาติเดียวกันขึ้น กลายเป็นกิจกรรมตัวแทนชนชาติ เมื่อมาอยู่รวมกันตัวแทนเหล่านั้นก็จัดกิจกรรมเป็นตัวแทนของกลุ่ม มีการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับคนพื้นเมืองที่คอยเอาใจเอาเปรียบ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่ม จึงมักจะมีการทะเลาะกันระหว่างนักศึกษากับชาวบ้านหรือบางครั้งมีการทะเลาะกันระหว่างนักศึกษากับครูผู้สอน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมรื่นเริง สังสรรค์ ปกครอง และลงโทษตนเอง

ในสมัยกลางเป็นระยะเวลาที่วิทยาการก้าวหน้ามาก มีมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยโบโลญญา (Bologna) มีนักศึกษามาจากที่ต่าง ๆ มากมาย จึงมีการ

¹Stroup Herbert. Toward the Philosophy of Student Activities. p.30.

²Robert W. Frederick. The third Curriculum. p.6.

รวมตัวกันเพื่อปกครองกันเอง มีการจัดสวัสดิการ สันทนาการ กีฬา ดนตรี และอื่น ๆ ต่อมา กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ก็ได้มีการพัฒนาขึ้นจนมีระเบียบแบบแผนทั้งในรูปของการบริหารและการจัดกิจกรรม¹

1.3 การวิวัฒนาการของกิจกรรมนักศึกษาในประเทศไทย

1. ในระยะแรกการศึกษาอยู่ในวัด มีพระเป็นครู กิจกรรมมักเขียนจิ้งจัดขึ้นโดยนักเรียน เช่น กีฬา แต่กิจกรรมนี้ครูไม่ยอมรับและสนับสนุน ครูถือว่าเด็กมาเรียนไม่ใช่มาเล่น
2. ในระยะต่อมาครูเริ่มสนใจ และให้การสนับสนุนกิจกรรมนักเรียน เพราะความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีมากขึ้นแต่ผู้บริหารยังไม่ยอมรับ เพราะถ้ายอมรับแล้วจำเป็นต้องให้การสนับสนุน
3. กิจกรรมนักเรียนได้รับการสนับสนุนโดยคณะครู และยอมรับโดยผู้บริหารถือเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร
4. ระหว่างปี พ.ศ.2480 - 2490 เป็นระยะก่อนสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยไม่ได้ติดต่อกับต่างประเทศแนวคิดใหม่ทางการศึกษามีน้อย และมีแนวโน้มเอียงไปทางยุโรป กิจกรรมเน้นหนักไปทางด้านยุวชนทหาร การกีฬา เนตรนารี และการพานักเรียนไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนา
5. ระหว่าง พ.ศ.2490 - 2500 เป็นระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เราเริ่มส่งคนไปเรียนที่อเมริกา เป็นการเริ่มการศึกษาแผนใหม่ จัดการศึกษาโดยเน้นที่ตัวนักเรียน อยู่นี้จึงเป็นยุคของกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยเน้นกิจกรรมประกอบการเรียน
6. ระหว่างปี พ.ศ.2500 - 2510 เป็นยุคของการจัดการศึกษาที่เจริญรอยตามอเมริกา มีความเชื่อว่าการให้การศึกษาเป็นการวางรากฐานเพื่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมเด่น ๆ ในยุคนั้น ได้แก่ สภานักเรียน ชุมนุ่มต่าง ๆ สมาคมครูผู้ปกครอง (P.T.A.) เป็นต้น
7. ระหว่างปี พ.ศ.2510 - 2516 เป็นระยะที่นำเอาความคิดของอเมริกามาผสมผสานกับความคิดของไทย พยายามปรับปรุงรูปแบบของสภานักเรียน และชุมนุมต่าง ๆ

¹ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. เอกสารอัตวิโรเนียวประกอบการเรียนวิชาองค์การและกิจกรรมนักศึกษา (421650). หน้า 1 - 5.

สภานักเรียนจึงค่อย ๆ กลายมาเป็นสโมสรนักเรียน (Student Union) และต่อมาก็มีการเมืองเข้ามาแทรก

8. ระหว่าง 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 เป็นยุคที่เกิดความเข้าใจไขว้เขวระหว่างชุมชนทางวิชาการ (Academic Community) กับชุมชนทางการเมือง (Political Community) โดยมีความเชื่อว่าในโรงเรียนนั้นนักเรียนมีอำนาจสูง เปลี่ยนบทบาทของนักเรียนเป็นชั้นชั้นปกครอง มีการเมืองเข้ามาแทรก กิจกรรมที่จัดเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรโดยมุ่งบริการสังคมที่ขาดความพร้อม

9. ระหว่าง 6 ตุลาคม 2519 ถึง ตุลาคม 2523 ระยะแรก ๆ รัฐบาลห้ามมีกิจกรรมนักเรียนไม่อนุญาตให้มีชุมนุม สภานักเรียน แต่ในปี พ.ศ.2520 รัฐบาลก็เริ่มอนุญาตให้กิจกรรมได้บ้าง เช่น สโมสรนักเรียน กิจกรรมทางด้านกีฬา และกิจกรรมทางวิชาการ

10. พ.ศ.2523 ถึง ปัจจุบัน รัฐบาลได้อนุญาตให้นักเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ทุกประเภทเหมือนเดิมทุกประการ¹

นโยบายของรัฐในการจัดกิจกรรม นักเรียน นิสิต นักศึกษา

1. ความเป็นมาของนโยบายของรัฐ

ในการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนของชาติได้เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำเป็น เวลาช้านานมาแล้ว เพิ่งจะได้มีนโยบายเยาวชนแห่งชาติขึ้นครั้งแรกในสมัยของรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2516 เพื่อให้กระทรวง ทบวง กรม ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ถือเป็นแนวปฏิบัติ ในสมัยต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง นโยบายเยาวชนของชาติอีก 2 ครั้ง ครั้งแรกประกาศเป็นนโยบายส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ ประกาศ ณ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2520 ในสมัยของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และครั้งที่ 2 เป็นนโยบายเยาวชนแห่งชาติ ประกาศ ณ วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2522 ในรัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมนันท์ ต่อมาได้มีการแถลงนโยบายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อรัฐสภาเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2523 ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเยาวชนในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ความมั่นคงทางวัฒนธรรม
2. ด้านกิจกรรมนักเรียน นิสิต นักศึกษา

¹ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ การบริหารกิจการนักเรียน หน้า 102 - 103.

3. ด้านสุขภาพอนามัย สาธารณสุข
4. ด้านบุคลิกภาพ
5. ด้านจริยธรรม
6. ด้านการศึกษาและอาชีพ
7. ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
8. ด้านสังคมสงเคราะห์
9. ด้านการแลกเปลี่ยนเยาวชนระหว่างประเทศ

วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม

1. เพื่อฝึกให้ เป็นผู้มีระเบียบวินัย
2. เพื่อฝึกให้ เป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
3. เพื่อให้มีความเข้าใจ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ ในขอบเขตของกฎหมาย
5. เพื่อให้มีความทรนั้ซึ่งในคุณค่า ดำรงไว้ และส่งเสริมเอกลักษณ์ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
6. เพื่อฝึกความสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งร่างกายและจิตใจ
8. เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
9. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
10. เพื่อฝึกความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม
11. เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้วิชาการในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
12. เพื่อเพิ่มพูนความสนใจของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
13. เพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษของนักเรียน นักศึกษา
14. เพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน
15. เพื่อพัฒนาสติปัญญา และสร้างความคิดริ่ร้นในหมู่นักเรียน
16. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในสังคม

17. เพื่อเปิดโอกาสให้หาประสบการณ์ในการทำงาน
18. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
19. เพื่อให้รู้จักนำวิชาการที่ได้เรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์
20. เพื่อพัฒนาความเข้าใจอันดีระหว่างครูและนักเรียน

ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาสามารถจำแนกได้ 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมทางวิชาการ
 1. กิจกรรมทางด้านวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความรู้หรือความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้เรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริง ๆ มากขึ้น นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่ การจัดชุมนุมต่าง ๆ ทางวิชาการ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมสังคมศาสตร์ ชุมนุมหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
 2. กิจกรรมทางด้านกีฬา ได้แก่ การจัดกิจกรรมทางด้านกีฬาทุกประเภท ในอันที่จะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม และยังช่วยให้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย เช่น การแข่งขันกีฬาสี การแข่งขันกีฬาระหว่างชั้น การแข่งขันกีฬาระหว่างวิชาเอก และการแข่งขันกีฬาระหว่างสถาบัน
 3. กิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริม และรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมอันดีของชาติ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีของท้องถิ่น กิจกรรมเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ เป็นต้น
 4. กิจกรรมทางด้านบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อทำประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคม ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด กิจกรรมชุมนุมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กิจกรรมอาสาพัฒนา กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมรณรงค์การรักษาความสะอาด ถนนหนทางและที่สาธารณะ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามถ้าจะแบ่งให้ละเอียดลงไปเพื่อสะดวกแก่ความเข้าใจแล้ว กิจกรรมนักศึกษาสามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนปกครองกันเอง เช่น สภานักเรียน สภานักศึกษา องค์การนิสิตนักศึกษา เป็นต้น
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์และการพัฒนา ได้แก่ ชุมนุมอาสาพัฒนา ชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์ ชุมนุมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชุมนุมต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น
3. กิจกรรมทางศาสนา เช่น ชุมนุมพุทธศาสน์ ชุมนุมกิจกรรมทางศาสนาอื่น ๆ
4. กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณี และวัฒนธรรมไทย ได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของชาติ กิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น
5. กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬาและกรีฑา ได้แก่ การแข่งขันกีฬาสี่ การแข่งขันกีฬาระหว่างชั้น การแข่งขันกีฬาระหว่างสถาบัน เป็นต้น
6. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูดและการแสดง เช่น ชุมนุมโต้วาทิ ชุมนุมละคร เป็นต้น
7. กิจกรรมทางด้านดนตรี เช่น ชุมนุมดนตรีไทย ชุมนุมดนตรีสากล ชุมนุมดุริยางค์ เป็นต้น
8. กิจกรรมทางด้านวิชาการ ได้แก่ ชุมนุมต่าง ๆ ทางวิชาการ เช่น ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมคณิตศาสตร์ เป็นต้น
9. กิจกรรมเกี่ยวกับเอกสารการพิมพ์ ได้แก่ ชุมนุมการทำวารสาร ชุมนุมหนังสือพิมพ์ ชุมนุมนักเขียนบทความ เป็นต้น
10. กิจกรรมเกี่ยวกับความสนใจพิเศษ เช่น ชุมนุมถ่ายภาพ ชุมนุมวิทยุสมัครเล่น ชุมนุมนักสะสมแสตมป์ เป็นต้น
11. กิจกรรมเกี่ยวกับการจัดทัศนศึกษา และการศึกษาหาความรู้นอกสถานศึกษา
12. กิจกรรมโฮมรูม (Home room)
13. กิจกรรมเกี่ยวกับการจัดประชุมสัมมนา เช่น การจัดการอบรม การเชิญวิทยากร มาบรรยาย เป็นต้น^{1*}

¹ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ การบริหารกิจการนักเรียน หน้า 106 - 107.

หลักในการจัดกิจกรรม

มีนักการศึกษาที่มีชื่อหลายท่าน ได้เสนอแนะหลักในการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็เพื่อปลูกฝังและพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา
2. หลักในการควบคุมกิจกรรม ต้องมุ่งส่งเสริมวัตถุประสงค์ของสถาบันนั้น
3. นโยบาย การควบคุม และการตัดสินใจของสถาบันในเรื่องการจัดกิจกรรม ควรขึ้นอยู่กับเหตุผลทางด้านศีลธรรม และภูมิหลังของการศึกษา ไม่ควรใช้อำนาจ
4. เนื่องจากนักศึกษาทุกคนมีความแตกต่างกันในด้านวุฒิภาวะ ด้านพื้นฐานทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ฉะนั้นการควบคุมกิจกรรมควรกำหนดขอบเขตไว้อย่างกว้างๆ ให้สามารถยืดหยุ่นได้อย่างเหมาะสม

5. การร่วมกิจกรรมของนักศึกษาเป็นเพียงบทบาทหนึ่งเท่านั้น ในฐานะที่นักศึกษามีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาโดยตรง การควบคุมจึงควรคำนึงว่านักศึกษาก็มีส่วนรับผิดชอบต่อสถาบันด้วย

มิตเติลตัน (W.E. Middleton) นักการศึกษาที่มีชื่อท่านหนึ่ง กล่าวว่า การจัดกิจกรรมนักศึกษาควรยึดหลักดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาทุกคนมีส่วนเป็นสมาชิกของสถาบัน
2. การให้นักศึกษามีส่วนร่วม และการเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย
3. กิจกรรมนักศึกษา ควรส่งเสริมนักศึกษาในด้านการปรับตัวทางสังคม
4. โครงการกิจกรรมทุกโครงการต้องเป็นการสร้างเสริมโดยอาศัยพื้นฐานความต้องการของนักศึกษา และของสถาบันเป็นหลัก
5. กิจกรรมต่าง ๆ ควรได้รับการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษาควรเป็นผู้แนะนำ
6. ค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษาควรให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้
7. นักศึกษาและบุคคลากรที่จะทำงานผูกพันกับกิจกรรมนักศึกษาต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้น

8. ผู้บริหารสถาบัน ควรมีอำนาจยับยั้งได้ แต่ไม่ควรใช้อำนาจนั้นบ่อยนัก
9. งานของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม ควรถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในหน้าที่ครู
10. เวลาที่จัดกิจกรรมควรใช้นอกเวลาเรียน
11. สถาบันการศึกษาและชุมชนจะต้องได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการของการจัด

กิจกรรมต่าง ๆ

12. ต้องถือว่างานกิจกรรมนักเรียนมีส่วนสำคัญเท่ากับงานด้านอื่น ๆ ของสถาบัน
13. กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ควรมีความสัมพันธ์กับงานวิชาการ
14. นักเรียนควรได้รับการแนะนำในการเข้าร่วมกิจกรรม ให้เหมาะสมกับความถนัด

ของตน

15. การจัดกิจกรรมนักเรียนควรให้นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น
16. กิจกรรมนักเรียนควรส่งเสริมค่านิยมที่ดี¹

2. การบริหารด้านการปกครอง และรักษาระเบียบวินัย

สิ่งที่โรงเรียนปรารถนาเกี่ยวกับระเบียบวินัยก็คือการมีวินัยในตนเอง (Self discipline) ตามแนวคิดทางสังคมและทางจิตวิทยามีความเชื่อว่า วินัย เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ โดยการพัฒนานิสัยการควบคุมตนเอง และระลึกถึงความรับผิดชอบของตนเองที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

โอวาร์ด (Ovard) ได้ให้ความเห็นว่าปัญหาทางวินัย อาจเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ความบกพร่องในการฝึกหัดและการพัฒนา
2. ขาดความสนใจในวิชาที่เรียน
3. กระบวนการสอนไม่ดี (poor Teaching)
4. การบริหารโรงเรียนไม่ดี ขาดประสิทธิภาพ
5. มีปัญหาทางครอบครัว

¹W.E. Middleton Basic principle of Extra Curricular Activities XXXI (April 1960) pp. 236 - 237.

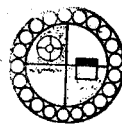
6. มีความบกพร่องในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม
7. คบเพื่อนที่ไม่ดี
8. มีความบกพร่องทางร่างกาย
9. ขาดความรับผิดชอบ
10. มีปัญหาในการปรับตัวเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น¹

ประเภทของวินัยที่ใช้ในโรงเรียน

วินัยที่โรงเรียนใช้กันอยู่ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. วินัยเจียบขาดแบบทหาร (absolute authority) วินัยประเภทนี้ถือว่าเด็กไม่มีความรู้จักรับผิดชอบ จึงต้องให้ปฏิบัติตามคำสั่งและระเบียบ ใครละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามย่อมได้รับโทษ วินัยประเภทนี้ใช้ความกลัวเป็นที่ตั้ง ดังนั้นนักเรียนทำดีเพราะกลัวจะถูกลงโทษสอดคล้องกับสัญชาตญาณที่ว่า "รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี" จากแนวคิดนี้มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย คือพวกที่เห็นด้วยอ้างว่า เมื่อนักเรียนทำดีจนเคยชินเป็นนิสัยแล้วก็จะไม่กระทำความชั่ว ส่วนพวกที่ไม่เห็นด้วยก็จะอ้างว่า การบังคับนักเรียนขัดกับหลักการของประชาธิปไตย วินัยที่ดีน่าจะเกิดจากความรับผิดชอบของนักเรียนเอง ไม่ควรเกิดจากการบังคับ
2. วินัยแบบดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า ถ้านักเรียนได้ทำสิ่งที่ตนสนใจแล้ว ปัญหาเรื่องวินัยก็จะไม่เกิดขึ้น เช่นนักเรียนชอบเดินลาดสนามเพราะเห็นว่า เป็นทางใกล้ที่สุด โรงเรียนก็ควรจะสนอง โดยการสร้างทางลัดที่ให้นักเรียนเดินลาดสนามได้ และในขณะเดียวกันก็รักษาสวนส่วนใหญ่ไว้ให้มากที่สุด
3. วินัยที่เกิดจากความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียนเอง แนวความคิดนี้มีความเชื่อว่า การที่จะให้นักเรียนมีความประพฤติดีนั้น คนมีความประพฤติดีก็ต่อเมื่อมีคุณธรรมประจำใจ และนับถือเกียรติของตน ถ้านักเรียนมีความคิดว่าเราเป็นคนดี เป็นคนมีเกียรติก็ย่อมไม่ทำ

¹ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ การบริหารกิจการนักเรียน หน้า 53 - 54.

ในสิ่งที่ไม่ดีที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของตนเอง ดังนั้นการให้นักเรียนรักษาเกียรติของตนจึงเป็นจุดมุ่งหมายของการสร้างวินัยตามแนวคิดนี้¹

สาเหตุของการประพฤตินิสัย

การที่จะพิจารณาหรือวิเคราะห์ปัญหาของการประพฤตินิสัยนั้น ควรจะพิจารณาจากสมมติฐานหรือคำอธิบายถึงสาเหตุของการทำผิดวินัยของนักเรียนซึ่งมีอยู่หลายประการคือ

1. ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากโรงเรียน เช่น
 - 1.1 การสอนที่ใช้ไม่ได้
 - 1.2 หลักสูตรที่ไม่ตรงกับความต้องการของนักเรียน
 - 1.3 ตารางสอนที่ตายตัวเกินไป
 - 1.4 โปรแกรมการเรียนและโปรแกรมอื่น ๆ ที่ไม่ปรับให้เหมาะสมกับความรู

พื้นฐานของนักเรียน

2. ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง เช่น
 - 2.1 นักเรียนไม่เข้าใจกฎ ระเบียบ ต่าง ๆ ของโรงเรียน
 - 2.2 นักเรียนไม่เข้าใจเหตุผลของการมีระเบียบนั้น
 - 2.3 พื้นฐานการศึกษาของนักเรียนไม่ดี
 - 2.4 นักเรียน ไปคบเพื่อนที่ไม่ดี
 - 2.5 นักเรียนมีเรื่องกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง
 - 2.6 นักเรียนมีความรู้สึกขัดแย้งกับครู
3. ปัญหาที่มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม ทางบ้าน และของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ เช่น

- 3.1 การใช้อำนาจของบุคคลในบ้าน และความสัมพันธ์ของบุคคลในบ้านไม่ดีพอ
- 3.2 บ้านที่นักเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีอาชญากรรม
- 3.3 นักเรียนมีกิจกรรม หรืองานที่ต้องทำมากเกินไป

¹ พันัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน หน้า 198 - 200.

310.73
2366
ค.1

สต๊อป (Stoops) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการประพฤตินิสัยไว้ว่า ปัญหาต่าง ๆ ทางวินัยนั้นมักเป็นสิ่งบอกเหตุว่าจะนำไปสู่การเกิดปัญหาในเรื่องอื่น ๆ ตามมาอีก เช่น จะพบว่าครูหลาย ๆ คนต่างก็ยอมรับว่าตนไม่สามารถทำการสอนเด็กให้ดีได้ เนื่องจากปัญหาการไม่มีวินัยของนักเรียนในชั้น สิ่งที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาทางวินัย ได้แก่

1. ต้นเหตุทางอารมณ์และสังคม ได้แก่
 - 1.1 การขาดแรงจูงใจ
 - 1.2 นักเรียนขาดความสนใจในเนื้อหาวิชาที่จัดให้เรียน
 - 1.3 การสอนของครูไม่ดี
 - 1.4 นักเรียนมีความกดดันทางอารมณ์
 - 1.5 การขัดแย้งกันระหว่างความประพฤติของนักเรียนกับความต้องการทาง

สังคม

- 1.6 นักเรียนเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน ๆ
 - 1.7 ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน
 - 1.8 เกิดความขัดแย้งระหว่างครูกับนักเรียน
 - 1.9 ความขัดแย้งระหว่างบ้านกับโรงเรียน
2. ปัญหาส่วนตัวของนักเรียน เช่น
 - 2.1 ปัญหาทางโภชนาการ และสุขภาพของร่างกาย
 - 2.2 ความขัดแย้ง เกี่ยวกับการแสดงออกของตนเองกับสังคม
 - 2.3 นักเรียนมีปมด้อย มีความรู้สึกว่าตนเองขาดความสามารถ
 - 2.4 มีความคับข้องใจในความปรารถนาที่จะเป็นบุคคลสำคัญ
 - 2.5 ขาดความรัก ความเข้าใจ และความเห็นอกเห็นใจจากคนอื่น ๆ
 - 2.6 นักเรียนมีนิสัยการเรียนที่ไม่ดี
 - 2.7 มีความแตกต่างกันในเรื่อง เชื้อชาติ ศาสนา ชีวิตส่วนตัว หรือวัฒนธรรม
 - 2.8 ตื่นเต้นไปกับเรื่องที่เหลวไหล
 - 2.9 ห้องเรียนคับแคบ มีนักเรียนแออัดมากเกินไป

ต้นเหตุของปัญหาที่เกิดจากทางโรงเรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรจะได้ตรวจสอบอยู่เสมอ ได้แก่

1. วิชาที่จัดให้เรียนยากเกินไป

2. วิชาที่จัดให้เรียนไม่ตรงกับความต้องการ หรือความสนใจของนักเรียน
3. การมอบหมายงานให้นักเรียนทำอาจจะหนักเกินไป หรืออาจจะไม่ชัด หรืออาจจะขาดความยุติธรรม
4. เนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละวิชาอาจจะวางแผนไว้ไม่ดีพอ ไม่เรียงลำดับตามความเหมาะสม
5. การจัดที่นั่งให้นักเรียน ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี
6. เด็กที่เรียนไม่ทันไม่ได้รับการเอาใจใส่ ดูแลช่วยเหลือเท่าที่ควร
7. อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างครูและนักเรียน¹

3. การบริหารด้านบริการและสวัสดิการ

การจัดบริการต่าง ๆ ให้กับนักเรียนนักศึกษา จะทำได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาพของสถานศึกษานั้น ๆ รวมทั้งนักเรียน สภาพสังคม และคุณลักษณะของท้องถิ่นเป็นสำคัญผู้บริหารจึงต้องใช้วิจารณญาณให้ความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ที่จะให้บริการแก่นักเรียน นักศึกษาการจัดบริการอาจทำได้หลายชนิด เช่น

1. การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน การแนะแนวเป็นกระบวนการหรือกลวิธีที่จะช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง (help him to know himself) ให้รู้จักช่วยตัวเอง (help him to help himself) การช่วยเหลือดังกล่าวก็เพื่อจะช่วยป้องกันปัญหาซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรือถ้าหากมีปัญหากเกิดขึ้น นักเรียนก็สามารถหาทางแก้ไขได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ตลอดจนเป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่เต็มความสามารถที่มีอยู่ในตัวเขา

Carter V. Good ได้ให้ความหมายว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือ นักเรียนแต่ละคนให้เข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้ใช้ความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

วิลเลียม อี โฮป (William E. Hope) ให้ความหมายว่า การแนะแนวคือบริการที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคน ได้พัฒนาและเจริญเติบโตด้วยสมรรถวิสัยสูงสุด

¹กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ การบริหารกิจการนักเรียน หน้า 231 - 234.

หนังสือ หันนาคินทร์ ได้ให้ความหมายของการแนะนำว่า การแนะนำหมายถึง ความช่วยเหลือที่คนหนึ่งให้แก่อีกคนหนึ่งในการเลือก และปรับปรุงตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมีความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักรับผิดชอบในตัวเองมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป การแนะนำหมายถึง การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนอย่างมีระบบระเบียบและต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมอันเป็นแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง รู้จักปรับตนเองและพัฒนาตนเอง ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ประเภทของการแนะนำ

การแนะนำแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การแนะนำเกี่ยวกับการศึกษา เป็นการแนะนำให้นักเรียนรู้จักวางแผนทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสติปัญญา ความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพทางการเรียนให้สูงขึ้น รู้จักนำเอาวิชาต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

2. การแนะนำอาชีพ เป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนรู้จักเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับสติปัญญา ความสามารถ ความต้องการของตนและสังคม ให้นักเรียนได้มีโอกาสทราบและเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพนั้น ๆ การเข้าทำงาน ความสำเร็จ และความก้าวหน้าในอาชีพ

3. การแนะนำปัญหาส่วนตัว การแนะนำด้านนี้มีความสำคัญ เพราะเกี่ยวกับความเจริญงอกงาม และการปรับตัว ประพฤติปฏิบัติตัวในสังคม ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาทางด้านจิตวิทยาและสรีรวิทยา คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ร่างกาย ซึ่งนักเรียนอาจจะไม่เข้าใจในสภาพการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ฝ่ายแนะนำจึงต้องชี้แจงให้เขาเข้าใจ และสามารถปรับสภาพจิตใจอารมณ์ได้ ปัญหาส่วนตัวของนักเรียน แบ่งออกได้เป็น

3.1 ด้านความเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและระบบต่าง ๆ เช่น ระบบกล้ามเนื้อ ระบบสืบพันธุ์ ระบบต่อมไร้ท่อ เป็นต้น หากนักเรียนไม่เข้าใจอย่างแท้จริงก็จะเกิดปัญหาในการปรับตัว ความวิตกกังวล ความหวาดกลัว เป็นต้น

3.2 ด้านที่เกี่ยวกับสภาพจิตและอารมณ์ อยากรู้ อย่างเห็น อยากรทดลอง ไม่ต้องการอยู่ภายใต้บังคับบัญชา อยากรมีเพื่อนสนิท ต้องการความรัก มีอารมณ์ทางเพศ สภาพจิตใจแปรปรวนอย่างรวดเร็ว เป็นต้น

3.3 ด้านที่เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เด็กมักจะแสวงหาสังคมใหม่ ๆ ในหมู่เพื่อนฝูง และกลุ่มที่สนใจสิ่งเดียวกัน มีความถนัดคล้ายคลึงกัน การรวมกลุ่มในวัยเดียวกัน จะเริ่มมีปฏิกิริยาต่อการสังคมกับผู้ใหญ่ ชอบสังคมที่โลดโผนตื่นเต้น การปรับตัวจะเป็นปัญหามากในช่วงนี้

2. การจัดบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน

งานสุขภาพในโรงเรียน หมายถึงกิจกรรมทั้งหลายที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดความผาสุก โดยสมบูรณ์ทางร่างกาย ทางใจ ทางสังคมแก่บุคคลากรในโรงเรียน ลักษณะของงานด้านนี้จะต้องดำเนินงานให้สัมพันธ์กันมี 3 งานคือ

1. งานด้านการสุศึกษาในโรงเรียน
2. งานด้านสุขภาพในโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม
3. งานด้านการให้บริการสุขภาพอนามัยโรงเรียน

ขอบข่ายของการให้บริการด้านสุขภาพ และอนามัยโรงเรียนมีดังนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
2. บริการตรวจสุขภาพนักเรียน และบุคคลากรในโรงเรียน
3. การควบคุมโรคติดต่อ
4. การปฐมพยาบาล
5. การจัดและบริการอาหาร
6. การจัดโครงการสวัสดิภาพของนักเรียนและบุคคลากรในโรงเรียน

การดำเนินและกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ที่นำไปสู่แนวปฏิบัติมีดังนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา เช่น

1.1 ที่ตั้งและบริเวณโรงเรียน ไม่ควรเป็นที่ลุ่มเกินไป รักษาความสะอาดได้สะดวก ห่างไกลจากแหล่งเสื่อมโทรม กลิ่นเหม็น และเสียงรบกวนต่าง ๆ

1.2 อาคารเรียนและอาคารประกอบ ควรเป็นอาคารถาวรและได้มาตรฐาน

1.3 ห้องเรียน และเครื่องใช้ในห้องเรียนควรมีขนาดความกว้างยาวได้มาตรฐานที่กำหนด แสงสว่างเพียงพอ ทาสีเย็นตา โต๊ะ เก้าอี้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

1.4 การสุขาภิบาล น้ำดื่ม น้ำใช้ต้องมีปริมาณเพียงพอ ห้องส้วมและที่ปัสสาวะต้องจัดอยู่ในที่อันควร และถูกสุขลักษณะ และเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

2. การป้องกันอุบัติเหตุ โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

- 2.1 ควรจัดให้มีบริการด้านความปลอดภัย
- 2.2 ควรปรับปรุงอาคารเรียนให้อยู่ในลักษณะมั่นคง แข็งแรง
- 2.3 ให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับอุบัติเหตุและการป้องกัน

3. การบริการอาหารกลางวัน โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนหมายถึงโครงการส่งเสริมการจัดอาหารให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดี ให้นักเรียนได้ซื้ออาหารในราคาที่ถูก ทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กด้วย การบริการอาหารกลางวันทำได้หลายวิธี เช่น

1. โรงเรียนจัดทำเอง
2. จ้างบุคคลภายนอกมาทำโดยโรงเรียนควบคุม
3. นักเรียนนำอาหารมารับประทานเอง โดยโรงเรียนจัดสถานที่รับประทาน

ให้

4. บริการทางการเงิน เป็นการให้ความช่วยเหลือที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือนักศึกษาที่มีความจำเป็นต้องใช้เงิน โดยด่วน ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ทุนการศึกษาที่จัดให้แก่นักเรียนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ทุนให้เปล่า เป็นทุนที่สถาบันการเงินหรือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเป็นทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่ยากจน หรือนักเรียนที่มีผลการเรียนดี
2. ทุนให้ยืม เป็นทุนที่จัดไว้ช่วยเหลือนักเรียนในยามฉุกเฉิน เช่น เวลาเจ็บป่วย หรือได้รับอุบัติเหตุ ทุนประเภทนี้นักเรียนจะต้องนำมาใช้คืนในภายหลัง
3. ทุนให้ทำงาน เป็นทุนที่จัดไว้เพื่อให้นักเรียนได้ทำงานเป็นการตอบแทน เช่น ให้ทำงานในท้องสมุด ให้ทำอุปกรณ์การเรียน เป็นต้น

5. บริการความปลอดภัย ได้แก่ การจัดให้ความดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น จัดเวรยามดูแลความปลอดภัยของอาคารสถานที่ จัดการจราจรภายในโรงเรียนให้ถูกระบบ เป็นต้น

6. บริการด้านจดหมายและไปรษณีย์ เป็นการให้ความสะดวกเกี่ยวกับการรับส่งจดหมาย โทรเลข ทัศนคติ พัสดุ โทรศัพท์ เป็นต้น

7. บริการรับส่งนักเรียน เช่น มีรถของโรงเรียนให้บริการรับส่งแก่ครูและนักเรียน เวลามีกิจกรรมหรือมีความจำเป็นต้อง ใช้ยานพาหนะ เป็นต้น

8. การปฐมนิเทศ การปฐมนิเทศเป็นกิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่ฝ่ายกิจการนักศึกษาจะต้องรับผิดชอบ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้และชี้แจงให้นักเรียน นักศึกษา ได้มีความรู้และเข้าใจถึงสถานที่ใหม่ที่ เขาได้เข้ามาเรียน ให้เขาได้ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข สิ่งที่จะควรชี้แจงให้นักเรียนทราบในวันปฐมนิเทศ ได้แก่ การแนะนำให้อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา สถานที่สำคัญ ๆ ในโรงเรียน ระเบียบวินัย การเรียนการสอน และการประเมินผลตลอดจนบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดไว้บริการแก่นักเรียน เป็นต้น

9. บริการห้องสมุด ห้องสมุดเป็นแหล่งให้ความรู้แก่นักเรียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องจัดให้มีห้องสมุดไว้บริการแก่ครูและนักเรียน

กล่าวโดยสรุป งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับ นักเรียน นิสิต นักศึกษา นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน เป็นงานที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริม พัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนให้บริการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีชีวิตอยู่ในสถาบันอย่างมีความสุข และออกไปสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ งานกิจการนักเรียนพอสรุปได้คือ

1. งานเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน Student Activities
2. งานเกี่ยวกับการปกครองและรักษาระเบียบวินัย Control Function
3. งานเกี่ยวกับสวัสดิการ Welfare Function
4. งานบริการอื่น ๆ

1. งานเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ซึ่งนักเรียน นิสิต นักศึกษา และสถานศึกษาจัดขึ้น ทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่ากิจกรรมร่วมหลักสูตร และมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์และสมัยนิยม กิจกรรมที่จัดกันในโรงเรียน หรือสถานศึกษาทั่ว ๆ ไป ได้แก่

- 1.1 องค์การนิสิตนักศึกษา
- 1.2 สภานักเรียน นิสิต นักศึกษา
- 1.3 กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา อันได้แก่ กีฬาสี กีฬาระหว่างชั้น กีฬาระหว่าง

สถาบัน เป็นต้น

1.4 กิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมทางวิชาการที่จัดขึ้น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอนในห้องเรียน

1.5 กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ดำรงไว้ซึ่งประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ อีกทั้งพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นด้วย

1.6 กิจกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม

2. งานเกี่ยวกับการปกครองและรักษาระเบียบวินัย เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในเรื่องของการสอดส่องดูแล ความประพฤติ การปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในโรงเรียน ตลอดจนพัฒนาบุคลิกภาพ ให้ไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ ขอบเขตของงานด้านนี้ ได้แก่

- 2.1 การรับนักเรียน การแบ่งกลุ่มนักเรียน ตลอดจนการเลื่อนชั้น
- 2.2 การทำสัมมะ โนนนักเรียน และปริมาณนักเรียน
- 2.3 การทำทะเบียนนักเรียน
- 2.4 การรักษาระเบียบวินัย
- 2.5 การควบคุมดูแลความประพฤติ
- 2.6 การสอบสวน และการลงโทษ

3. งานเกี่ยวกับสวัสดิการ เป็นงานที่เน้นในเรื่องการให้สวัสดิการแก่ผู้เรียนในสิ่งต่าง ๆ ที่จะ เป็นเพื่อให้ อยู่ในสถานศึกษาอย่างมีความสุข ขอบเขตของงานสวัสดิการที่สำคัญ คือ

- 3.1 การจัดและบริการแนะแนว
- 3.2 การจัดบริการด้านอาหาร
- 3.3 การบริการด้านสุขภาพอนามัย
- 3.4 การบริการทุนการศึกษา
- 3.5 การจัดบริการด้านที่พักอาศัย
- 3.6 บริการด้านจดหมายและไปรษณีย์
- 3.7 บริการรับส่งนักเรียน
- 3.8 บริการเกี่ยวกับห้องสมุด เป็นต้น